

HEDİYE PAKETLERİ VERİLMESİ VE VERGİLEME

Ülkemizde kişilerin yılbaşı, bayram, ramazan gibi özel günlerde bir birlerine hediyeler vermesi geleneklerimiz arasında yer almakta ve sosyal dayanışmanın güzel örneklerini teşkil etmektedir. Sahiplerinden, çalışanlarından ayrı bir kişiliğe sahip işletmeler de faaliyetlerini başarıyla yürütebilmek için sosyal hayatın getirdiği çeşitli imkanlardan yararlanmaktadırlar.

İşletmeler çalışanları motive etmek, işletmeye bağlılıklarını artırmak, iyi bir işçi- işveren ilişkisi oluşturmak amacıyla kendi ürettikleri ürünlerden ya da dışarıdan temin ettikleri mallardan çalışanlarına Ramazan ayı içinde ya da bayramlarda ve yıl başlarında bedelsiz olarak hediyeler hediye paketleri dağıtmakta ve çeşitli etkinlikler yapmaktadırlar.

Ayrıca, işletmeler personeli dışında bayilerine, toptancı ve perakendeci tüccarlar ile müşteri olarak kazanmayı istedikleri kişi ve kuruluşlara da bu özel günlerde çeşitli hediyeler verebilmektedirler.

Genellikle aynı nitelikteki bu hediyeler, hediye paketlerinin verilmesi gerek alan gerekse veren yönünden bazı vergisel sorunlar getirmektedir. Bu gün yazımızda hediyelerin vergisel yönüne değinmeye çalışacağız.

Personele Verilen Hediyeler

Tüm personele normal ücretlerinin bir parçası olarak düşünülmeden, başarı durumu da göz önünde tutulmadan çoğu Ramazan ayında, şeker bayramından veya kurban bayramından önce verilen hediyelerin verilme amacı esas itibarıyla dolaylı ücret ödemesi değildir. Bununla beraber çalışana az da olsa katkı sağladığı da bir gerçektir.

Vergi kanunlarımızda ve uygulamada bu tür menfaatler çalışana sağlanan aynı menfaat sayılarak vergilenmesi öngörülmüştür. Gelir Vergisi Kanun, Katma Değer Vergisi Kanunu ve damga Vergisi Kanunu yönünden durum aşağıda kısaca açıklanmıştır.

Gelir Vergisi Kanunu'na göre aynı yardımlar

Ücretin tanımlandığı GVK'nun 61.nci maddesinde "Ücret, işverene tabi belirli bir iş yerine bağlı olarak çalışanlara hizmet karşılığı verilen para ve ayınlar ile sağlanan ve para ile temsil edilebilen menfaatlerdir" denilmek suretiyle ücret kapsamı geniş tutulmuştur.

Çoğu zaman yiyecek ve içeceklerden oluşan hediye paketleri de bu tanıma göre aynı ücret olmakta ve GVK'nun 63.ncü maddesinde belirtildiği gibi hizmet erbabına verilen ayınlar verildiği gün ve yerdeki ortalama perakende fiyatlarına göre değerlemeye tabi tutulması gerekmektedir. Verilen ayınlar dışarıdan satın alınarak verilmişse alış faturasındaki fiyat belirlidir. İşletme kendi ürünlerinden bedelsiz veriyorsa verilen ürünün emsal bedeline KDV sini eklemek ve bu tutar net tutar olarak kabul edilmek ve brütleştirilmek suretiyle üzerinden stopaj gelir vergisi hesaplanacak vergi matrahı bulunmaktadır.

Ayrıca ,hesaplanan bu ücret tutarı üzerinden %0,759 oranında damga vergisi hesaplanıp ödenecektir.

Öte yandan çalışana verilen ürünün emsal bedeli işletme tarafından hasılat olarak kaydedilecektir.

Katma Değer Vergisi

KDV Kanunu'nun 3/a maddesinde "Vergiye tabi malların her ne suretle olursa olsun, vergiye tabi işlemler dışındaki amaçlarla işletmeden çekilmesi, vergiye tabi malların işletme personeline ücret ,prim, ikramiye ,hediye, teberru gibi namlarla verilmesi " teslim sayılmıştır. Bu hükme göre Ramazan ve bayramlar dolayısıyla personele verilen hediyeler, hediye paketleri emsal bedelleriyle KDV ne tabi olacaktır.

Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 27. maddesinde "Bedeli bulunmayan veya bilinmeyen işlemler ile bedelin mal, menfaat, hizmet gibi paradan başka değerler olması halinde matrah işlemin mahiyetine göre emsal bedeli veya emsal ücretidir" şeklinde ifade edilmiş, aynı maddenin 3.fıkrasında ise; "Emsal bedeli ve emsal ücreti Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre tespit olunur" denilmiştir.

Buna göre personele verilecek hediye paketlerinin emsal bedelleri belirlenerek bu bedeller üzerinden KDV hesaplanması gerekmektedir. Paketlerin emsal bedellerinin belirlenmesinde Vergi Usul Kanunu'nun 267.maddesinde yer alan emsal bedel ölçüleri dikkate alınacaktır. Vergi Usul Kanunu'nun 267.maddesinde emsal bedelin sırayla, ortalama fiyat esas, maliyet esas ve takdir komisyonu kararı uyarınca tespit edileceği belirtilmiştir.

Hediye paketleri dışarıdan satın alınarak personele verildiğinde Vergi Usul Kanunu'nun 267.maddesinin ilk sırasında yer alan ortalama satış fiyatı esasını uygulamak mümkün değildir. Bu nedenle 2.sıradaki maliyet esası yönteminin uygulanması gerekmektedir. Dolayısıyla Vergi Usul Kanunu'nun 267.maddesinin 2.sıradaki maliyet esas yöntemini uyarınca paketlerin maliyet bedeline %10 oranındaki bir tutar eklenerek emsal bedel bulunabilir veya takdir komisyonuna başvurulur. Diğer taraftan hizmet erbabına verilen hediye paketi için satın alınan malların yüklenilen KDV de indirim konusu olabilecektir.

Sosyal Güvenlik Mevzuatı

5510 Sayılı Kanun'un 80/b maddesinde, sigortalıya yapılan hediye paketi gibi aynı yardımların prim matrahına dahil olup olmadığı hükme bağlanmıştır. Maddeye göre, aynı yardımlar ve ölüm, doğum ve evlenme yardımları, görev yollukları, seyyar görev tazminatı, kıdem tazminatı,..... prime esas kazançta tabi tutulmaz, denilerek aynı yardımların sigorta primleri ve işsizlik sigorta primlerinin hesabında brüt ücrete dahil edilmeyeceği açık olarak belirtilmiştir. Yardım niteliğindeki nakdi ödemelerin bu kapsamda sayılamayacağı da maddede belirtilmiştir. Hediye olarak verilen altınların, nakde yakınlığı nedeniyle aynı yardım gibi değerlendirilemeyeceği görüşü hakimdir.

Çalışanlara sağlanan hediye niteliğindeki katkılar iyi işçi-işveren ilişkisi kurmak ve sosyal dayanışma anlayışı esas alınarak yapılmaktadır. Toplumsal uzlaşma ve sosyal yardımlaşma anlayışına göre verilen bu katkılara devletinde bunları vergiden istisna etmek suretiyle destek olması daha uygun olurdu. Nitekim aynı ödemeler sigorta prim hesabında dikkate alınmamaktadır. Ayrıca, firmalarca yapılan benzer nitelikte sayılabilecek bir kısım harcamalar gider olarak kabul edilebilmektedir.

Firmalarca verilen hediyeler

İşletmelerin yılbaşında, bayramlarda, Ramazan ayında kendi tanıtımlarını yapmak amacıyla bedelsiz olarak anahtarlık, ajanda, takvim ve benzeri eşya dağıtmaları geleneksel hale gelmiştir. Bunun yanında, pazarlanan ürünlerin satışını artırmak amacıyla çeşitli zamanlarda tanıtım veya promosyon kampanyaları düzenlemekte; ürünler tanıtım amacıyla bedelsiz olarak dağıtılmakta veya ürettikleri ürünlerin satışlarının artırılması amacıyla bedelsiz cep telefonu, televizyon ve benzeri mallar verilmektedir.

İşletmelerce dağıtılan hediye ve eşantıyonlar olayın özelliğine göre reklam temsil veya ağırlama gideri niteliğinde olabilir. Hediye ve eşantıyonların işletme ile ticari faaliyette bulunan kişi ve kurumlara verilmesi halinde veya satış kampanyalarında tüketicilere bazı malların bedelsiz olarak verilmesi durumunda bunun bir reklam amacı olarak kullanıldığına, yapılan harcamanın da reklam gideri niteliğinde olduğuna şüphe yoktur. Bu giderler her hangi bir sınırlamaya tabi olmaksızın gider yazılabilir.

İşletme ile ticari ilişkisi bulunmayan, gelirin elde edilmesi ve devam ettirilmesiyle doğrudan ilgili olmayan, sadece geleneksel kurallar çerçevesinde dağıtılan eşantıyon ve hediyeler, reklam giderlerinden farklıdır. Bu giderler, normal ölçüler içerisinde, geleneksel olarak makul cins ve değerinde, işletmenin büyüklüğü ile orantılı olmak koşullarıyla gider olarak kabul edilebilmektedir.